

Det digitale bok-Norge: Tredje rapport 2012

17.12.2012 | Den norske Forleggerforening

Bakgrunn

Bokhandlerforeningen og Den norske Forleggerforening utarbeidet i juni 2012 en rapport om det digitale bok-Norge. Deler av rapporten bygde på undersøkelser som ble presentert i «Digitale veier til leserne», utgitt i mars i år.

Denne tredje rapporten gir en oppdatering pr. desember 2012, basert på nye undersøkelser gjort i november. Her presenteres også en samlet digital strategi som inkluderer utlån.

Sammendrag

Norsk bokbransje har en firedelt strategi for det digitale bok-Norge:

1. Utvikle gode løsninger for et velfungerende kommersielt e-bokmarked, som gir nasjonale aktører gode konkurransemuligheter
2. Utvikle omfattende digitale tjenester for skoleverk og det profesjonelle markedet
3. Medvirke til å sikre norske brukere tilgang til den digitale bokarven
4. Finne e-utlånsløsninger som gir låntakere tilgang til de norske bøkene, uten at et slikt tilbud hindrer fremveksten av det kommersielle e-markedet

Ved utgangen av 2012 mener vi det er lagt til rette for en god utvikling for det digitale bok-Norge.

1. Et velfungerende kommersielt e-bokmarked

I et lite marked som det norske, har det vært avgjørende å bygge opp en fellesløsning som skaper konkurranse i markedet, samtidig som forbrukerens rettigheter blir ivaretatt. Den digitale distribusjonsentralen (DDS) åpnes nå for alle forlag og alle nettbokhandlere. Dermed er det lagt til rette for et mangfoldig, nasjonalt konkurransefelt innen salg av e-bøker.

Brukervennlige kundeløsninger er på plass hos nettbokhandlerne, slik at leserne har lett tilgang til norske e-bøker. Den norske fellesløsningen har også det særpreg at den gir kunden varig tilgang til alle bøker som vedkommende har kjøpt, uansett hvilke nettbokhandlere vedkommende kjøper hos.

I november er det gjennomført nye undersøkelser om tittelutvalg, prissetting av e-bøker, salgsutvikling og prognoser for 2013.

I høst har over åtti prosent av titler som egner seg for e-bokpublisering blitt lansert samtidig som e- og p-bok (noe høyere enn antatt i undersøkelsen i mars). I undersøkelsen som nylig er gjennomført blant Forleggerforeningens medlemmer, regner forlagene med at over nitti prosent av utgivelsene neste år, som egner seg som e-bøker, vil bli utgitt samtidig som e- og papirbøker.

I undersøkelsen i mars antok Forleggerforeningens medlemmer at det ville være ca. 6.000 titler tilgjengelig som e-bøker ved utløpet av 2012.

Pr. 17. desember var 3.991 e-bok titler i salg. I november-undersøkelsen gis det flere svar på hvorfor antallet ikke ble så høyt som stipulert for åtte måneder siden.

For noen har rettighetsklareringen for visse utgivelser vært mer omfattende enn forventet og tilrettelegging for digitalisering av back-list har tatt lengre tid enn planlagt. Andre mener at markedsutviklingen tilsier en noe svakere utviklingstakt. Men de fleste forlagene har planer om å gjøre kjernen i backlistkatalogen digitalt tilgjengelig i løpet av dette året og de to nærmeste. Det skal også legges til at forleggenes medvirkning til prosjektet bokhylla.no gjør at den litterære arven fra år 2000 og tidligere gjøres digitalt tilgjengelig (se punkt 3).

I undersøkelsen fremgår det at forlagene regner med at det kommer ca. 3.000 nye e-boktitler neste år. Det skulle tilsi ca. 7.000 norske e-boktitler ved utgangen av 2013. I 2011 var det i underkant av 19.000 titler tilgjengelig av papirbøker innen skjønn- og generell litteratur. En del av disse egner seg ikke som e-bøker.

Etter vårt skjønn har vi med de fire tusen titlene som er tilgjengelige som e-bøker nå nådd en kritisk masse på tilbudssiden, slik at vi i 2013 kan få testet ut den reelle interessen hos norske kunder for å lese e-bøker istedenfor papirbøker.

Omsetningen av e-bøker ved utløpet av november var på 6,6 millioner kroner fra forlagene og til detaljistleddet. Det er en økning på 450 prosent fra 1,2 millioner kroner på samme tid i fjor. Salget av e-bøker hittil i år utgjør 0,6 prosent av omsetningen av skjønn- og generell litteratur, opp fra 0,1 prosent på samme tid i fjor.

Hittil i år er det lastet ned vel 160.000 e-bøker mot ca. 40.000 i 2011. I tillegg kommer nedlasting via

iBooks. I de siste månedene har det vært mange kampanjer for å få norske lesere til å kjøpe e-bøker. Nesten førti prosent av e-bokvolumet hittil i år har vært gratisbøker, som de ulike nettbokhandlerne har gitt til kunder for å stimulere e-boklesing.

HVORDAN PRISES E-BØKENE?

I mai 2012 undersøkte Den norske Forleggerforening hvordan norske forleggere priser e-bøkene kontra papirbøkene. Undersøkelsen er gjennomført på nytt i november 2012¹. Denne gang har vi hatt anledning til å undersøke prisdifferansen på bøker både innenfor og utenfor fastprisperioden. Og både innbundne utgaver og heftede bøker er med blant papirutgavene.

Sammenlikningen er gjort mellom bruttoprisen på papirutgaven og prisen på e-bok før moms. Dermed viser tallene hvordan forlagene priser henholdsvis e- og papirbøker. I fotnotene finnes den reelle prisdifferansen etter at leserne har betalt moms på e-bøkene.

I snitt prises e-bøker innenfor fastprisperioden² 37 prosent billigere³ enn den rimeligste papirutgaven. Nesten en tredjedel av utvalget av papirbøker er pocketbøker⁴. Ser man på e-bøkene som bare har papirutgaver i innbunden versjon, er differansen 40 prosent⁵. I undersøkelsen i mai 2012 var differansen 44 prosent.

Der hvor det finnes en heftet utgave av papirboka i fastprisperioden er prisforskjellen 26 prosent⁶.

Tilsvarende er det gjennomført en undersøkelse av prisforskjellen på titler utenfor fastprisperioden. Den viser at e-bøkene i gjennomsnitt er 54 prosent⁷ billigere enn papirbøkene. Der hvor det bare finnes

1 Undersøkelsen omfatter 592 titler innenfor fastprisperioden og 912 bøker utenfor fastprisperioden.

2 Bøker utgitt i 2012

3 Moms på e-bøker er holdt utenom i denne prissammenlikningen. Tas den med, er prisdifferansen for leseren 22%

4 Av utvalgets 724 titler, er det 227 pocketbøker

5 Differansen er 25% når moms på e-bøker er tatt med

6 Differansen er 7% når moms på e-bøker er tatt med

7 Differansen er 28% når moms på e-bøker tas med

en innbunden papirbok å sammenlikne med, er e-boka 65 prosent billigere⁸. Finnes tittelen som heftet bok er prisdifferansen 33 prosent⁹. Heftede bøker utgjør vel halvparten av utvalget¹⁰.

Som det fremkommer av juni-rapporten, er dette vesentlig høyere enn tilsvarende prisdifferanser hos Amazon. Den viste at der e-bøkene var billigere, var prisdifferansen i snitt 22 prosent. Men hele 25 prosent av

e-bøkene i Amazon var dyrere enn billigste papirversjon. Det ga en reell prisdifferanse på 12 prosent. Det er ikke foretatt ny prisundersøkelse på Amazon.

ENDA LAVERE PRIS PÅ E-BØKER

At e-bøkene er momsbelagt innebærer at 20 prosentpoeng av den rabatten forleggerne har vært villig til å gi e-boka, sammenliknet med p-boka, blir borte. Dermed øker det digitale markedet saktere enn det ellers ville gjort.

2. Digitale tjenester for skoleverk og det profesjonelle markedet

Dette er et viktig og omfattende utgivelsesområde for forlag som arbeider i disse markedene. Det henvises til rapporten fra juni i år som gir en omfattende beskrivelse av tjenestene som er utviklet.

3. Tilgang til den digitale kulturarven

Nasjonalbiblioteket og Kopinor har inngått avtale om å videreføre prosjektet bokhylla.no. Etter en prøveperiode med et begrenset utvalg titler, vil bokhylla.no omfatte alle norske utgivelser til og med år 2000. I dag finnes 114.000 titler digitalt tilgjengelig via tjenesten. Man regner med at ca. 30.000 nye titler legges inn hvert år. Ved en ferdigutviklet tjeneste regner man med at den vil omfatte 250.000

titler. Dette er et banebrytende arbeid som gjør den litterære kulturarven tilgjengelig digitalt. Den norske Forleggerforening har sluttet opp om denne avtalen.

For å kunne utvikle et kommersielt e-bokmarked har rettighetshaverne anledning til å trekke titler fra bokhylla.no. Vi forventer at titler som trekkes ut av dette prosjektet over tid gjøres tilgjengelig i det kommersielle markedet.

4. E-utlånsløsninger som gir låntakere tilgang til de norske bøkene, uten at et slikt tilbud hindrer fremveksten av det kommersielle e-markedet

Den norske Forleggerforening har i 2012 drøftet med Bibliotekforeningen en løsning som både driver det nye kommersielle markedet for e-bøker og ivaretar bibliotekenes utlånsmuligheter. Vårt utgangspunkt er at i e-bokmarkedet bør partenes vektlegging og rollefordeling være på linje med den som i dag finnes for papirbøkene.

Derfor legger vi til grunn en utlånsmodell etter mønster av dagens: En utlånslisens kjøpes av det enkelte bibliotek. Hver lisens lånes ut til bibliotekets lånekunde for en avtalt låneperiode. Lisensen kan først lånes ut på nytt etter at låneperioden er utløpt. Bibliotekene vil kunne kjøpe lisenser på e-bøker som er til salgs og hvor forlaget har de nødvendige utlånsrettigheter.

Så snart en endelig utlånsmodell er klar, vil forhandlingene med forfatterne om e-utlån starte.

De kommersielle modellene for lisenser vil bli forhandlet frem mellom de enkelte forlag og bibliotekenes innkjøpere.

8 Differansen er 55% når moms på e-bøker tas med.

9 Differansen er 17% når moms på e-bøker tas med.

10 55% av utvalget er heftede bøker.